

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพันธุ์ไม้นะ เวลาพันธุ์ไม้บางพันธุ์เขาต้องปลูกไว้ในร่ม ดูอย่างกล้วยไม้เนี่ยเขาต้องเลี้ยงไว้ การเลี้ยงกล้วยไม้เลี้ยงอะไรต้องศึกษาพันธุ์ของมัน ศึกษาอากาศ ศึกษาอาหารของเขา เพื่อให้เขาเจริญเติบโต เพราะเราต้องการผลประโยชน์จากเขา อย่างพืชผลเหมือนกัน เราต้องศึกษาเขา แล้วเรารักษาเขาตามอย่างนั้น

แต่เวลากิเลส เรารักษาอย่างนั้นไม่ได้นะ เวลากิเลส เห็นไหม ถ้ากิเลสมันงอกงามขึ้นมาเนี่ยเราทุกข์ แล้วเวลาคำว่ากิเลสๆ ไม่มีใครรู้หรอก เพราะอะไรรู้ไหม เพราะมันเป็นความคิดของเราเนี่ยแหละ ถ้าเป็นความคิดของเรา ถ้าเราเสริมความคิดของเราเข้าไป มันก็เป็นการส่งเสริมกิเลสไปด้วย แต่ถ้าเป็นเรื่องของทางโลก เราต้องใช้ความคิดสิ ถ้าเราไม่ใช้ความคิด เราจะดำรงชีวิตได้อย่างไร

การดำรงชีวิตของเรา ถ้าเราเข้าใจแยกแยะ เห็นไหม มันถึงเหมือนรถนะ เคี้ยวนี้รถนะ มันเป็นเกียร์อัตโนมัติแล้วนะ เกียร์ธรรมดาเขาจะไม่ใช้กันแล้ว มันมีคันเร่งกับเบรกเท่านั้นเอง เหมือนกัน เวลาคันเร่ง เห็นไหม เวลาเร่งคันเร่งเหยียบขึ้นไปเพื่อให้รถมันเดินหน้า แล้วถ้ามีคันเร่งอย่างเดียว เห็นไหม เบรกสำคัญมากนะ ถ้าไม่มีเบรก รถใช้ไม่ได้หรอก รถนี้มีประสพอุบัติเหตุตลอดไป

ธรรมะก็เหมือนกัน ถ้าธรรมะมันเบรกเราบ้าง เบรกเราให้เราอยู่ในร่องในรอย เห็นไหม คิดว่าเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสเราไปส่งเสริมไม่ได้ ถ้ากิเลสเราส่งเสริมให้งอกงามขึ้นมา เราจะมี ความทุกข์นะ เวลาว่าความทุกข์ๆ นี้ ความทุกข์มันคืออะไร?

ดูสิ ดูเวลาอย่างเราทำความสะอาดภาชนะ ภาชนะนี้เราใช้แล้วเราจะเก็บเลยได้ไหม ภาชนะเราใช้แล้วเราต้องทำความสะอาดรักษามัน แล้วถ้าไม่มีภาชนะล่ะ ไม่มีภาชนะนี้อาหารเราใส่อะไรกัน เรา จะดำรงชีวิตกันได้อย่างไรถ้าเราไม่มีภาชนะใส่อาหาร แต่ขณะที่เราใส่อาหาร เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ความคิด การกระทำ อาชีพของเรา เราต้องทำ เราทำอาชีพของเรา เราทำของเรา ขึ้นมาเพื่ออะไร เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตเรา แต่เวลาเราเก็บเราทำความสะอาดภาชนะนั้นล่ะ เราทำความสะอาดภาชนะนั้นเสร็จแล้ว แล้วเก็บขึ้น เห็นไหม ตรงนี้มันแบ่งแยกกันไม่ถูกใจ แบ่งแยกไม่ถูกว่า อะไรกิเลส อะไรเป็นธรรม อะไรก็เป็นกิเลสๆ ไปหมดเลย เราก็ทำอะไรไม่ได้เลย คิดอะไรก็ไม่ได้ จะประกอบสัมมาอาชีพก็ไม่ได้ จะทำอาชีพก็ไม่ได้ มันเป็นกิเลสไปหมด

ไม่ใช่หรือ.. การทำคุณงามความดีเป็นเรื่องของธรรม เป็นกันแรง เราต้องเหยียบกันแรง แต่เวลา มันต้องการของมัน มันหาหินมาแบกใส่หัวอกของเราเอง มันไม่สมความปรารถนา มันไม่สมต่างๆ เราก็ทุกข์คับแค้นใจใจ การคับแค้นใจนี้มันเป็นกิเลส เพราะอะไร?

เพราะเรารดน้ำต้นไม้ เราทำพืชหาพืชเป็นอาหารของเรา หน้าที่ของเรานะ เราปลูกหวานเมล็ดพืชไปแล้วเราจะได้ผักวันนั้นเลยหรือ หน้าที่เราต้องพรวนดินต้องรดน้ำใช่ไหม? หน้าที่เรารดน้ำพรวนดินแล้วผักมันจะงอกงามขึ้นมา ผักมันจะโดนแมลงกัดกินไปนี่ มันเป็นหน้าที่ของกรรมนะ

นี่ก็เหมือนกัน หน้าที่ของเราขึ้นมา ตอนนี้มีมากเลย เราไปอุทัยฯ มา ผู้ใหญ่เขาบอก “ทำดีไม่ได้ดีหรือ ทำดีไม่ได้ดีหรือ เพราะทำดีแล้วมีแต่คนกลั่นแกล้ง ทำดีไม่ได้ดีหรือ” เรายังยืนยันกับเขาบอก “ทำดีต้องได้ดี ทำดีต้องได้ดีนะ” แล้วเหมือนกัน เราก็ทำความดีของเรา ทำไมเราไม่ได้สมความปรารถนาล่ะ

นี่เหมือนกันเลย เหมือนกับภาชนะของเรา เราจะเก็บล้างภาชนะของเรา เราจะใส่อาหาร ขณะที่เราเอาภาชนะมาใส่อาหาร อาหารเต็มภาชนะเลย เรากินอาหารเราจะมีความสุขมาก แต่เวลาเก็บล้างทุกคนจะวิ่งหนีเลยนะ ไม่อยากเก็บล้างมัน นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อความคิดของเรา เราทำแล้ว เหมือนเราจะเก็บล้าง เราจะทำความสะอาดของเราขึ้นมา ทำความสะอาดแล้วเราจะเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ในที่ดูแล้วชื่นตาชื่นใจ

นี่ก็เหมือนกัน เราจะทำความสะอาดใจของเรา เราจะมีความสุขของเรา เราสมความปรารถนาของเรา ความสมปรารถนานะเป็นตัณหาเหมือนกัน ตัณหาอันหนึ่ง เห็นไหม ตัณหาความทะยานอยาก เป็นผลของทุกข์

แต่ถ้ามันเป็นบุญกุศลก็เป็นตัณหาอันหนึ่ง มันเป็นมรรค เป็นมรรคเพราะอะไรรู้ไหม เป็นมรรคเพราะมันถูกต้องไง เรารดน้ำพรวันคืน แล้วเราดูแลต้นไม้ของเรา แล้วต้นไม้มันงอกงามออกมา ต้นไม้มันผลิดอกออกผล มันผิดตรงไหน? มันผิดตรงไหนในเมื่อต้นไม้มันออกดอกออกผลของเรา ทำคุณงามความดี เราทำประโยชน์ขึ้นมา แล้วเรามีผลตอบแทนขึ้นมา มันผิดตรงไหน? มันไม่ผิดเลย

แต่ถ้าผลตอบแทนมันไม่ได้ ผลตอบแทนมันไม่มี ต้นไม้นั้นมันต้องมีเหตุมีผลของมัน เห็นไหม นี่ทำไมต้นไม้ข้างเคียงเขาออกดอกออกผล ทำไมต้นไม้ของเราไม่ออกดอกออกผล มันต้องมีเหตุผลของมันสิ มันต้องมีปัจจัยของมัน ปัจจัยของมัน มันขาดอะไร? ต้นไม้มันพิการ ต้นไม้มันถึงคราวของมัน ฤดูกาลที่แล้วมันให้ผลมาก ฤดูกาลนี้มันจะพักกิ่งพักต้นไม้ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ความดีนะมันมาของมัน เราทำของเรา เราทำความดีมันต้องได้ดี ความได้ดีของเรา เรารักษามาของมัน มันไม่เสียหายอยู่แล้ว เห็นไหม แต่กรรม แต่การปัจจัยตัวแปรมันมีอีกมหาศาลเลย ปัจจัยตัวแปรอย่างนี้ใครควบคุมมันได้? เราควบคุมอารมณ์เราได้ไหม? เราควบคุมความคิดของเราได้ไหม?

ความคิดเรานี้เหยียบย่ำเราทำลายเรามากกว่าจากคนข้างนอกคิดทำเรานะ คนที่ข้างนอกเขาพูดเล่นพูดหัว เขาพูดจริงพูดจัง เขาพูดอะไรเขาก็ผ่านไป แต่เราเก็บมาคิดในหัวใจนะ เก็บมาเหยียบย่ำในหัวใจของเรา เราเก็บมาแล้วเจ็บปวดในหัวใจ เราเองต่างหากทำร้ายเรา

นี่ก็เหมือนกัน เราทำคุณงามความดี แล้วความดีมันจะให้ผลไม่ให้เกิด เพราะเราปรารถนาผลจนเกินกว่าเหตุไง แต่ถ้าปรารถนาผล มันเป็นผลของมันโดยธรรมชาติของมัน มันต้องให้ผลของมันตามธรรมชาติของมัน แล้วตัวแปร.. ตัวแปรมันตัวทำให้มันเปลี่ยนแปลง ตัวแปรมันให้ผลเกิดมาจากภาวะ

ต่อไป ผลเกิดจากวาระต่อไป ผลเกิดจากวาระนี้ ผลเกิดจากการเราได้โอกาสมา นี่ผลมันให้มาตลอดไป แต่เราไม่เข้าใจผลอันนี้ เราไม่เข้าใจผลในชีวิตของเรา

ชีวิตนี้มีคุณค่ามาก โยมมาวัดนี้มีคุณค่ามาก คนเขาไป เขาบอก “มาวัดไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย มาวัดนี้ต้องมาสละทาน ต้องสละ ต้องเสียต้องสละออกไป” แต่เวลาเขาไปป่าไปเขา เขาไปหาอยู่หากินของเขา เขาได้ประโยชน์ของเขา

อันนั้นเขาไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะอะไร เพราะเขาเลี้ยงสิ่ง ดุสิตลมพัดไป ฝนตกแดดออก เห็นไหม มันผ่านไปแล้ว มันผ่านไป ต้นไม้มันก็เจริญงอกงามขึ้นมา มันให้ผลอะไรไว้ แต่ถ้าเราพอใจ เราชื่นใจของเรา นี่ก็เหมือนกัน ผลของกายกับผลของใจ เขาไปหาผลเลี้ยงปากเลี้ยงท้องใจ เลี้ยงปาก เลี้ยงท้องมันเลี้ยงเรื่องธาตุขันธ์ ธาตุขันธ์ดุสิต ดูเราเอาน้ำสาดไปบนดินสิ ดินจะชุ่มชื้นขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันมีแหล่งน้ำใช้ใหม่ แหล่งน้ำผิวดิน ดินก็ชุ่มชื้นขึ้นมา แล้วถ้าดินมันแห้งแล้งล่ะ มันเป็นฝุ่นเป็น ละออง ลมพัดมันก็ปลิวไป เห็นไหม นี่มันเป็นเรื่องของธาตุ มันเป็นเรื่องของการหาอยู่หากิน

แต่เรามาวัดมาเราหาความชุ่มชื้นใจ น้ำมันจะชุ่มชื้นในผืนดินนั้น เราก็เห็นความชุ่มชื้นของ ผืนดินนั้น นี่เราเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ถ้าเวลาเราหิว เราโหย เรากระหาย เห็นไหม ท้องร้องจ๊อกๆ เลย อย่างนั้นนะ ลมพัดมันแห้งแล้ง ใครเป็นคนรู้มัน? ใครเป็นคนรู้มัน? หัวใจเป็นคนรู้มัน

แล้วนี่เราหาเพื่อใจของเรา เพราะใจของเรา ถ้าใจของเราสภาพแบบนี้ได้ เราบอกเวลาดินมันชุ่มชื้นขึ้นมา มันมีความสุขของมันจริงไหมๆ แล้วเวลาพระนักประพฤติปฏิบัติพระนี่เป็นดวงตา ของโลกนะ พระที่มีหุมีตาขึ้นมา พระที่รู้เรื่องของหัวใจของตัวเองก่อนนะ

จากใจดวงหนึ่งให้แก่ใจดวงหนึ่ง ใจดวงนี้ไม่เข้าใจสิ่งใดเลย จะเอาอะไรสิ่งใดไปสอนเขา ถ้าใจ ดวงนี้มันเข้าใจสภาวะของใจดวงนี้แล้ว เห็นไหม ดุสิตมันไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่มีกิเลสจะเบียดเบียน ในหัวใจของเราแล้ว ตัวเองไม่ทำลายตัวเองแล้วทำลายคนอื่นไม่ได้ แล้วใจคนอื่นยังทำลายคนอื่นก็จะรู้วิธีการ

พระที่เป็นหัวหน้า พระที่เป็นผู้พาออกประพฤติปฏิบัติ เวลาอดอาหาร อดนอนผ่อนอาหาร อดนอนเพื่ออะไร? อดนอนเพื่อจะไม่ให้วังงนอน อดนอนเพื่อจะไม่ให้วังงนอน เวลาหิวกระหาย เวลาอดอาหารเพื่ออะไร? เพื่อจะไม่ให้ดินมันชุ่มเกินไป ดินมันชุ่มเกินไป ดุสิตอนนี้ น้ำท่วม เห็นไหม ดินชุ่มเกินไป น้ำมากเกินไป ผลผลิตเสียหายหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน เรากินอึมนอนอุ่นนะ หัวใจมันคิดคึ้น หัวใจมันต้องการแสวงหาสภาวะของมัน เห็นไหม เราต้องพยายามผ่อนน้ำออก ผ่อนก็ว่าเราต้องอดนอนผ่อนอาหาร แล้วอดนอนผ่อนอาหารนี้ มันเป็นความทุกข์ใหม่? มันเป็นความทุกข์ใหม่? แล้วเวลาเราหาอยู่หากินขึ้นมา เวลาอัตคัดขัดสนนะ มันเป็นความทุกข์ใหม่ๆ นี่มันเป็นความทุกข์จากเปลือกๆ ึง ความทุกข์จากภายนอก แต่เราต้องการผลประโยชน์มากกว่านั้น ึง ต้องการให้หัวใจอยู่ในอำนาจของเรา ึง ต้องการหัวใจ เห็นไหม

ธรรมสอนตรงนี้ ึง ที่เรามาวัดมาวากันก็เพื่อมาเชิดชูความอบอุ่นในหัวใจ ถ้าแคะมันจะร้อน ฝนมันจะตก แคะมันจะออกต่างๆ นี่เป็นเรื่องของโลก เรื่องของร่างกายมันสภาวะแบบนั้น ถ้าเรื่องของใจมันอบอุ่นอยู่แล้วนะ เราแก้ไขกันได้นะ

นี่การเมือง ถ้าทุกอย่างมันดีขึ้นมา สังคมนั้นจะมีความร่มเย็นเป็นสุข การเมืองมีการแก่งแย่งกัน ผิดเล็กก็เล็กน้อยนี้จะทำลายกัน จะทำลายกันนะ เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ทำลายกันนะ ขยายเป็นเรื่องใหญ่ขึ้นไป นี่เพราะการเมือง

นี่ก็เหมือนกัน การเมือง..ธรรมะกับกิเลสในหัวใจ นี่การเมืองคือกิเลสที่มันไม่พอใจ มันไฟสุ่ม ขอนในหัวใจของเรา นี่มันสภาวะแบบนี้ นี่ธรรมเข้ามาตรงนี้ ึง นี่เรื่องของธรรม เราไปวัดไปวาเพื่อเรา อย่างนี้ ไปวัดไปวาเสียสละ เสียสละก็เสียสละของเรา เวลามันจะเสียไปธรรมดา

คนนี้นะ คนเราเกิดมานี้ ในชีวิตหนึ่งใช้เวลาอนไปเท่าไร? ใช้เวลาทำมาหากินเท่าไร? เห็นไหม คนเราไม่ได้พักผ่อนมันตายไหม แล้วเวลาเราทำหน้าที่การงานของเรา เราเหนื่อยเราเพลียมาก เราต้องนอนหลับพักผ่อนไหม เราต้องนอนหลับพักผ่อน แล้วนอนหลับพักผ่อนนั้น ไม่เอาเวลานั้นไปทำ

มาหากินหรือ? เวลาคนมันต้องพักผ่อน มันยังต้องพักผ่อนเลย ทำงานก็ส่วนหน้าที่การงาน พักผ่อนก็ต้องพักผ่อน

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเวลามันต้องการสิ่งที่เป็นเครื่องจูงใจบ้าง ความเจริญในหัวใจบ้าง แล้วทำไมเวลาอย่างนี้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ล่ะ มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา เช่น ภาชนะเหมือนกัน เห็นใหม่ ภาชนะถ้าเราไม่เก็บไม่ล้างขึ้นมา เราไม่ทำความสะอาดเข้ามา เราไปเก็บไว้ มดได้ตอมหมด เสียหายหมด บ้านเราจะไม่มีที่อยู่เลย หนูจะเต็มบ้านเลยเพราะอะไร เพราะอันนี้มันเป็นความสกปรก แต่เวลาเราเก็บล้างนี้มันเสียเวลาไหม? แต่เสียเวลาเพื่ออะไร?

นี่ก็เหมือนกัน เราไปวัดไปวาเพื่ออะไร ก็เพื่อใจของเรา เพื่อความเต็มใจของเรา ไม่ต้องไปหาสภาวะแบบนั้น สิ่งอย่างนั้นถึงที่สุดแล้ว โลกนี้จุนเจือกันได้นะ โลกนี้ช่วยเหลือกันได้ สิ่งช่วยเหลือกันได้จากภายนอก แต่เรื่องความทุกข์ความสุขในหัวใจช่วยเหลือกันยากมาก เพราะอะไร เพราะมันเป็นเรื่องจากภายใน

คนเราเนะสิ่งชอบและไม่ชอบต่างกัน เวลาสิ่งที่ชอบและไม่ชอบเกิดขึ้นมาจากหัวใจ คนที่ไปปลอบประโลม ประโลมไปผิดจุดนะ มันยิ่งกลับไปซ้ำเติม ไปซ้ำเติมว่าทำไมเราทุกข์แล้วทำไมมาเหยียบย้ำซ้ำเรออีก นี่มันไม่เข้าใจเรื่องของทิว เรื่องของจรตนิสัย เรื่องของความเป็นไปในหัวใจ

แต่ถ้าเรารักษาของเรา “อตุตา หิ อตุตโน นาโถ” ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าตนเข้าไปสภาวะแบบนั้น ตนจะทิ้งมาก นี่สันทิฎฐิโกของแต่ละบุคคล เราเข้าไปสัมผัสหัวใจของเรา เรามาที่นี่แล้ว เราเห็นสภาพแบบนี้แล้ว ใครจะพูดอย่างไรเราก็เห็นสภาพของเราแล้ว เขาพูดมากเกินไปน้อยเกินไปก็เป็นการใส่ไข่งการแต่งสีของเขา แต่เราไปเห็นสภาพความจริงของเรา เราเห็นของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจเข้าไปสัมผัสถึงความรู้สึกของเราเองนะ มันเป็นสันทิฎฐิโก เป็นปัจจัยตั้ง ใจประสพเอง เห็นนี้ สิ่งนี้สำคัญที่สุด รู้จริงเป็นอย่างนี้ รู้จริงจะไม่แตกตื่น รู้จริงจะไม่ตื่นเต้นไปกับเขา รู้จำรู้จากคำบอกเล่า รู้จากสิ่งต่างๆ มันรู้แล้วมันยังสงสัย เห็นใหม่ เขาปลุก เขาเพาะพืชพันธุ์กัน โอ้อโฮ..มีประโยชน์มหาศาล เราจะทำบ้าง..

เขาเพาะพืชพันธุ์ในดินที่พอสมควร เราจะไปเพาะพืชพันธุ์บนหินดานบนอะไร มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรือ มันเป็นการบอกเล่า เราทำจะให้ผลประโยชน์อย่างนั้นเลย เราต้องลองผิดลองถูก เพาะแล้วเพาะอีกจนกว่าจะชำนาญการ กว่าเราจะเอาชนะใจของตัวเองได้ กว่าจะเป็นไปได้

สิ่งนี้มันละเอียดๆ ละเอียดที่ไหน ละเอียดจากการสัมผัสของใจ ละเอียดจากใจที่มันไม่ทุกข์ ละเอียดจากความรู้สึกของหัวใจ ละเอียดอย่างนี้เราต้องฝึกของเรา เห็นไหม แม้แต่ความชำนาญ คุณพิวกลเกษตรกรรมเขาชำนาญของเขาเนะ เขาทำเขาทุกวันทุกปีทุกเดือน เขารู้วาระรู้จังหวะของเขา เขาชำนาญของเขามาก เรามีความชำนาญทางอื่นก็เป็นหน้าที่ของเรา เป็นความชำนาญของเรา ความชำนาญของคนต่างๆ กัน

จิตก็เหมือนกัน ต่างๆ กันมาก จริตนิสัยนี้ต่างกันมาก นี้จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ใจดวงนี้ถ้าเข้าใจเรื่องของสภาวะเรื่องของใจแล้ว มันจะเห็นความลึกลับมหัศจรรย์ของใจมาก ของใจหมายถึงว่า มันมีแรงแอนมาก ใจนี้มันแรงแอนมาก เดียวก็พอใจ เดียวก็ไม่พอใจ เดียวก็ต่อต้าน เดียวก็คิดค้น มันจะเป็นอย่างนี้ตลอดไปเลย แล้วจะเอาอะไรไปควบคุมมัน?

ถ้าเราควบคุมใจเราได้แล้วนะ ใจคนอื่นทำไมจะควบคุมไม่ได้ มันมีวิธีการ ต้องมีวิธีการดี ถ้าไม่มีวิธีการ พระพุทธเจ้าไม่สอนหรือ พระพุทธเจ้าไม่ให้เราเสียเวลานะ นี้มาจากไหนกัน มานั่งอยู่วัดมาทำไมกัน แล้วจะมาเสียเปล่าๆ เป็นไปได้อย่างไรมาเสียเปล่า มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรือ

มันเป็นการแต่งกิ่งแต่งเมล็ดพันธุ์ เราทำให้ของเราดีขึ้นมา ทำให้ใจเราดีขึ้นมา คัดเข้ามาในหัวใจของเรา คัดเข้ามาที่ความสุขความทุกข์ในใจของเรา คัดเข้ามาที่ใจของเรา นี้คัดหางเสือ ใจ ทวน กระแสใจ ถ้ากลับมาที่นี้ จบกันที่นี้ หัวใจเราจบที่นี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์นั้น ตรัสรู้ที่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้วิมุตติสุข แสงหามาขนาดไหน เพราะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงตรัสรู้เองโดยชอบ เราสาวกสาวกจะต้องมีผู้ชี้ นำ มีผู้ชี้บอก มีทฤษฎี มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า เรายังปล่อยกัน เรายังไม่เข้าใจกัน เราปล่อยละเลยกัน เราไม่สนใจตัวเราเองเลยทั้งๆ ที่ใจของเรามีคุณค่ามาก เราไปตื่นกันแต่ข้างนอก

ข้างนอกเขาจะตื่นขนาดไหนนะ คนนะ เศรษฐีมหาเศรษฐีทุกคนนะ จักรพรรดิที่ไหนตายหมดแล้ว แล้วเราก็จะต้องเป็นอย่างนั้นไป แล้วยังตื่นไปกับเขาอีก ทำไมไม่เตือนตัวเอง ถ้าเตือนตัวเองนะ หน้าที่การงานไม่ปฏิเสธหรือก ธรรมไม่ปฏิเสธเรื่องโลกหรือก แต่เรื่องธรรมมันสำคัญกว่า

สำคัญกว่าแต่คนที่มีใจ คนที่มีสติ คนที่มีคุณค่า มันถึงเห็นคุณค่าไง คุณค่ามันละเอียดขนาดนี้นะ เพชรนิลจินดาจับต้องได้ สุขทุกข์เข้าใจจับต้องได้ใหม่ แล้วอริยมุขจับต้องได้ใหม่ นี่คุณค่ามันอยู่ตรงนั้นไง แล้วถ้าคนไม่เข้าใจ ก็ยังว่าหันไปหันมา หันไม่ถูก เข้าไม่ถูก แล้วก็ไม่รู้ธรรมคืออะไร ธรรมคืออะไร ศาสนาคืออะไร วัดคืออะไร พระคืออะไร ไม่เข้าใจอะไรเลย แต่เข้าใจแล้วอยู่ที่เรา เวลาคลุกหัดเป็นพระ เห็นใหม่ นางวิสาขาเป็นพระโศดาบัน ไม่ได้บวชเลยทำไมเป็นพระล่ะ?

พระมันผู้ประเสริฐ ภูมิประเสริฐมันอยู่ที่ใจไง ใจทำได้ ทุกคนทำได้ ถ้ามีความคิด มีความถูกต้อง มีโอกาสตั้งต้น นี่คือการ เราถึงไปวัดไปวาคือวัดใจของเรา วัดว่ามันพอใจไปไหม มันไปแล้วมันชุ่มชื่นใหม่ มันไปแล้วมันดีชื่นใหม่ นี่เมล็ดพันธุ์มันได้ลงดินแล้ว มันจะได้ปลูกขึ้นมาแล้ว เราจะได้เก็บดอกออกผลของเราไป เอวัง